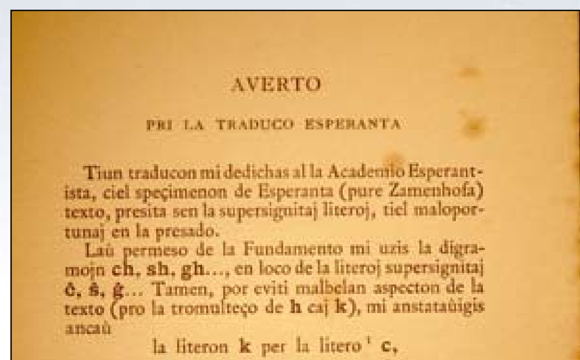
Horizon.taal

Jaargang 41 - nummer 236

Maart - april 2009

Dossier: de 'vergeten' talen van Europa
(p. 4)

AVERTO

PRI LA TRADUCO ESPERANTA

Tiun traducon mi dedichas al la Academio Esperantista, ciel speçimenon de Esperanta (pure Zamenhofa) texto, presita sen la supersignitaj literoj, tiel maloportunaj en la presado.

Laŭ permeso de la Fundamento mi uzis la digramojn **ch**, **sh**, **gh**..., en loco de la literoj supersignitaj **ĉ**, **ŝ**, **ĝ**... Tamen, por eviti malbelan aspecton de la texto (pro la tromulteço de **h** caj **k**), mi anstataŭigis ancaŭ

la literon **k** per la litero [1] **c**,

Letero de leganto
(p. 10)

www.esperanto.be

HORIZONTAAL

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 41ste jaargang.

Verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Redactie en administratie:

Vlaamse Esperantobond v.z.w.
Frankrijklei 140
2000 Antwerpen
tel.: 03 234 34 00
fax: 03 234 54 33
Epost: horizon.taal#skynet.be
Webstek: http://www.esperanto.be/fel/nl.

Abonnementen: 25,00 EUR

Rekeningen:

t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen: KBC 402-5510531-55
of Fortis 001-2376527-06.

Redactie:

Lode Van de Velde

Medewerkers:

Petro De Smedt, Ivo Durwael, Agnes Geelen, Paul Peeraerts, Roland Rotsaert, André Ruysschaert, Emiel Van Damme, Julia Litvinova, e.a.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Uw erfgenamen vrijstellen van successierechten én De Vlaamse Esperantobond steunen. Het kan via een duolegaat!

Het duolegaat is een formule waarbij in een testament de ene begunstigde (doorgaans een vzw) een legaat krijgt op voorwaarde dat hij de successierechten van de andere begunstigde (doorgaans een particulier persoon) betaalt.

Deze werkwijze is gunstiger voor de particuliere erfgenaam (of erfgenamen) - die geen successierechten betaalt, terwijl de vzw ook nog eens een flink duwtje in de rugg krijgt. Een voorbeeld zal dit duidelijk maken. Elke notaris kan hierover meer vertellen.

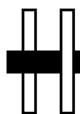
Praktisch voorbeeld

Men heeft geen kinderen en wil 100.000 € nalaten aan een neef.
Volgens de tarieven die gelden in de Vlaams Gewest (België).

	neef	een vzw	belastingen
Legaat voor belastingen	100.000	0	
45% eerste schijf 75.000 €	- 33.750		33.750
55% tweede schijf 25.000 €	- 13.750		13.750
Resultaat	52.500		47.500

Men benoemt een vzw als algemeen legataris en staat er op dat de neef 60.000 € van dit nalatenschap dient te krijgen. De vzw krijgt de opdracht ALLE successierechten te dragen.

	neef	een vzw	belastingen
Legaat voor belastingen		100.000	
De vzw betaalt aan neef 60.000 €	60.000	40.000	
De vzw betaalt 45% op het deel van de neef		- 27.000	27.000
De vzw betaalt 8,8% op haar eigen deel		- 3.520	3.520
Resultaat	60.000	9.480	30.520
Verschil	**7.500**	**9.480**	**-16.980**

De Europese Unie telt momenteel 23 officiële werktalen. Deze zijn: Bulgaars, Deens, Duits, Engels, Ests, Fins, Frans, Grieks, Hongaars, Italiaans, Iers, Lets, Litouws, Maltees, Nederlands, Pools, Portugees, Roemeens, Sloveens, Slowaaks, Spaans, Tsjechisch en Zweeds. Dit zijn echter lang niet de enige talen die in Europa worden gesproken. Zelfs als we de talen meegebracht door migranten buiten beschouwing laten en ons beperken tot de inheemse talen van Europa, zijn er zeker nog tientallen andere talen dan deze 23. In totaal worden naar schatting minstens tachtig talen gesproken in Europa, afhankelijk van hoe men de talen en dialecten definieert. De meeste van deze talen zijn echter geen officiële 'staatstalen', maar zogenaamde 'minderheidstalen'.

Waarom zijn deze 23 talen dan Europese werktalen geworden en de andere talen niet? Men heeft ze niet zomaar willekeurig gekozen. Deze lijst van 23 is het gevolg van niets anders dan politieke machtsverhoudingen. De Europese Unie is een unie van de bestaande staten en gaat dus voort op de politieke verhoudingen die binnen die staten bestaan. De officiële werktalen van de EU zijn de talen die door de lidstaten naar voor werden geschoven, of specifieker door de regeringen van die lidstaten, die meestal een centralistische taalpolitiek voeren. Talen die binnen een lidstaat tot het statuut van 'minderheidstaal' werden veroordeeld, of zelfs geen enkel officieel statuut hebben, kunnen daardoor niet op het statuut van'officiele werktaal' van de EU rekenen. Een taal als het Iers (amper 200 000 moedertaalsprekers en in Ierland zelf een kleine minderheidstaal) heeft dat statuut maar verkregen omdat de Ierse staat uitzonderlijk veel aandacht schenkt aan de taal en Gaelic zelfs de eerste officiële taal van de republiek is. Heel wat talen die veel meer sprekers tellen hebben het statuut 'Europese werktaal' niet, denk maar aan het Catalaans (negen miljoen sprekers).

Minderheidstaal versus meerderheidstaal: verwarring over de spraakverwarring

De term 'minderheidstaal' is relatief en misleidend. Wanneer men over een 'minderheidstaal' spreekt is dat altijd in een bepaalde context. Zo kan een taal een minderheidstaal zijn in het ene land en een meerderheidstaal in het andere, denken we bvb aan Duits (Oostkantons) en Nederlands (Frankrijk). Bij minderheidstaal zouden we ook denken aan een klein aantal sprekers, maar het al aangehaalde voorbeeld Catalaans wordt door méér mensen gesproken dan pakweg Deens. Veel hangt af van welke politieke bril men opzet. Baskisch is bijvoorbeeld een minderheidstaal volgens de Spaanse nationalisten, maar wordt door de Baskischgezinden gewoon als de volkstaal beschouwd in 'hun' Baskenland zelf. Een taal kan zelfs binnen hetzelfde land van statuut veranderen naargelang men het begrip 'minderheid' invult volgens demografische dan wel politieke parameters. Zo is het Iers bijvoorbeeld naar aantal moedertaalsprekers een kleine minderheidstaal in Ierland, maar politiek-bestuurlijk zoals al gezegd zelfs de éérste officiële taal van Ierland.

Een departement, gewest of provincie binnen een land zou zodanig afgebakend kunnen worden dat een taal die nationaal een 'minderheid' is, binnen dat departement een 'meerderheidstaal' wordt, zoals bijvoorbeeld in Catalonië het geval is: minderheidstaal op Spaans niveau, meerderheidstaal op Catalaans niveau. Binnenlandse grenzen kunnen echter ook tegen de taal gebruikt worden. Een taal kan in een politiek inferieure positie gedwongen worden en zelfs uitgeroeid worden louter door interne bestuurlijke grenzen aan te passen binnen een land. Frankrijk is daarvan een heel goed voorbeeld: departementsgrenzen werden getrokken zonder inacht name van de lokale streektalen. Het Nederlands in Frans Vlaanderen had bijvoorbeeld een 'lokale meerderheidstaal' kunnen zijn indien de Vlaams-sprekende regio een eigen departement zou hebben, maar door het onder te brengen in het overwegend Franstalige 'Pas de Calais' werd het Frans-Vlaams niet alleen nationaal maar ook lokaal in de minderheid gesteld. Hetzelfde is gebeurd met het Baskisch in Ipparalde (Frankrijk), dat werd ondergebracht in het departement 'Pyrénées-Atlantiques', een departement dat op het eerste zicht volstrekt willekeurig werd vastgelegd maar wel het Baskisch in een minderheidspositie stelde. Hetzelfde gebeurde overigens ook met zuid-Baskenland in Spanje: 'Euskal Herria' werd niet één regio, maar raakte opgedeeld in een regio 'Euskadi' en een regio 'Navarra (Nafaroa)'. Indien Baskenland één regio was geworden zou het Baskisch over het hele grondgebied stand hebben gehouden. Door de opsplitsing is het Baskisch in de regio Navarra/Nafaroa echter in een minderheidspositie komen te staan en daardoor steeds verder verdrongen geraakt. Het is een veel beproefde strategie: een lokale volksgemeenschap wordt administratief opgedeeld en ondergebracht in demografisch volstrekt arbitraire departementen of deelstaten. Vervolgens laat men gewoon de 'democratie zijn werk doen', wat neerkomt op een permanente minderheids positie voor die lokale taal. In de lokale politieke instellingen wordt die taal immers door een minderheid vertegenwoordigd. In die zin kan een taal gemakkelijk van 'meerderheid' tot 'minderheid' gereduceerd worden en uiteindelijk compleet uitgeroeid. Kortom, achter de term 'meerderheid' of 'minderheid' schuilt niet zelden een heel politiek conflict.

Sedert de tweede wereldoorlog en de democratisering in Europa hebben de 'minderheidstalen' wel kunnen rekenen op toenemende politieke steun om hun positie te verbeteren en hun behoud te verzekeren. Een aantal kleine talen hebben politieke statuten kunnen afdwingen en kregen een

officiële plaats in het staatkundig bestel, zoals het Fries, het Catalaans, het Welsh, die in de regionale besturen officiële werktaal werden, veelal na lange periodes van onderdrukking of miskenning. Frankrijk heeft onlangs in de grondwet de erkenning van het patrimonium aan regionale talen opgenomen. Maar er zijn nog steeds talen die geen of bijna geen politieke erkenning krijgen of zelfs niet eens als 'taal' worden beschouwd. In eigen land bijvoorbeeld het Waals, dat in de taalkunde wel als aparte taal wordt beschouwd maar in politieke kringen nog steeds als een 'patois' wordt behandeld. Een taal doelbewust het ettiket 'dialect' opkleven is ook een handige manier om een taalminderheid haar rechten te ontzeggen.

Taal of dialect: nog meer spraakverwarring over de spraakverwarring

Het is niet zelden moeilijk om een taal te definiëren. Wanneer is een taal een taal en wanneer een dialect? Men neemt de termen 'dialect' en 'taal' doorgaans voor iets vanzelfsprekend aan, maar in de praktijk is het niet zo vanzelfsprekend. Het gezegde 'een taal is een dialect met een eigen leger' is zeker waar, hoewel het in werkelijkheid zelfs nog meer complexer is dan dat. Niet zelden blijkt het statuut van een taal of dialect af te hangen van sociaal-economische factoren, politieke machthebbers en de invalshoek.
Neem Valenciaans en Catalaans. Doorgaans wordt in taalkundige middens het Valenciaans als een variant van het Catalaans beschouwd. Doch, de Spaanse politieke omstandigheden hebben de algemene perceptie in Valencia zelf sterk beïnvloed. Alles heeft te maken met de groeiende beweging voor meer autonomie in Catalonië, dat zich meer als 'natie' wil identificeren. Valencia is in die kwestie veel meer Spaansgezind en trouwer aan het centrale gezag in Madrid, waardoor als tegenreactie op het 'Catalanisme' een Valenciaanse tegen-identiteit is beginnen groeien. Niet weinig Valencianen spreken over hun taal zelfs als dialect van het Spaans, wat taalkundig gezien onzin is. De benaming voor het Spaans zelf is overigens ook onderhevig aan politieke keuzes. Het Spaans als taal bestaat infeite niet echt, de taal heet eigenlijk Castilliaans en is de taal van Castillië, min of meer het centrale deel van de Spaanse staat. Het is pas met het tot stand brengen van de Spaanse gecentraliseerde staat dat men de taal is gaan vereenzelvigen met heel Spanje, niettegenstaande er ook andere talen binnen de eigen grenzen zijn, zelfs een taal die niet tot de indo-europese familie behoort.

De kwestie taal-dialect komt nog sterker tot uiting in Frankrijk. Taalkundig gezien bestaat Frankrijk uit vier taalfamilies (Romaanse, Germaanse, Keltische en Baskische) en de Romaanse taalfamilie

zelf is opgedeeld in drie subfamilies: de Oc-talen, de Oïl-talen en de Franco-provençaalse of Arpitaanse. Afhankelijk van wie de talen beschrijft wordt er over taal of dialect gesproken. Vanuit Frans(talig) perspectief zijn er verschillende Oc-talen: Provençaals, Gascon, Lenguadoc, Aranees, ... De achterliggende politieke agenda was de opdeling van Occitanië en het tegengaan van een 'Occitaanse nationale identiteit' die de Franse eenheid zou kunnen bedreigen. De Occitaanse beweging in het zuiden van Frankrijk spreekt daarentegen over één taal, het Occitaans, met verschillende regionale dialecten. Hun achterliggende politieke agenda is het tegendeel van de Franse: het cultiveren van één Occitaanse nationale identiteit. Taal wordt daarbij dus een politiek wapen. Overigens kan het voor de lezer misschien interessant zijn te weten dat Occitaans en Catalaans tot één taalfamilie horen, de Occitano-romaanse. Ook dit feit wordt een politiek gegeven, want het Occitaans heeft nergens in Frankrijk een officieel statuut, maar wel in Val d'Aran, een streek in Catalonië (Spanje).

De situatie is omgekeerd bij de 'Langues d'Oil', het noorderlijke deel van Frankrijk en het zuidelijke deel van België. Daar hebben Fransgezinden de 'langues d'oil' (Waals, Picardisch, Lorrains, Champenois, ...) steeds als dialecten van het Frans behandeld, terwijl verschillende taalbewegingen deze oïl-talen als "volwaardige" aparte talen beschouwen. In België komt dit het sterkst tot uiting in het feit dat het land als tweetalig Frans/Nederlands wordt opgevat, hoewel er op het grongebied ook minstens vier andere talen worden gesproken.

Een apart geval is het 'Franco-provençaals', dat volgens de consensus binnen de taalkunde als een taalfamilie apart van de Langues d'Oil en Langues d'Oc wordt gezien. De oude naam Franco-provençaals werd bedacht omdat de taal kenmerken vertoonde van zowel het Occitaans (Provençal) als het Frans maar toch voldoende afweek om als aparte taal beschouwd te worden. Het Franco-Provençaals wordt gesproken in de streek Savoie (Savoué, de streek rond Lyon) en in Zwitserland in de streek rond Genève. In Italië is er de streek Valle d'Aosta en Turrijn, waar dialecten worden gesproken die tot dezelfde taalfamilie behoren als het Franco-Provençaals. Sedert de jaren zeventig is er een politieke en culturele beweging gekomen die deze hele taalfamilie verenigt onder de nieuwe naam 'Arpitaans', een naam die inmiddels ook in taalkundige kringen ingang heeft gevonden.

De discussies taal-dialect komen overal voor. We kunnen nog talloze voorbeelden geven van soortgelijke discussies met politieke bijbedoelingen. Denken we maar aan Luxemburgs, dat het statuut van aparte taal heeft opgeëist als reactie op het Duitse nationalisme van de tweede wereldoorlog. Denken we maar aan het Nedersaksisch/Nederduits. Denken we aan het Fries van Friesland, Noord-Friesland en Saterland: drie verschillende talen, of dialecten van één taal? Denken we maar aan Andaluzisch: een Spaans dialect (zoals de Spaansgezinden zeggen), of een aparte taal (zoals de Andaluzische autonomisten zeggen?). West Europa is dan nog redelijk eenvoudig vergeleken met andere gebieden van Europa en de wereld waar allerhande nationalistische bekommernissen aanleiding geven tot ernstige discussies (Joegoslavië, de Caucasus, ...).

Dit debat over wat taal en wat dialect is heeft eigenlijk ook vergaande implicaties voor het taalonderwijs. In onze westerse onderwijssystemen worden doorgaans de 'standaardtalen' aangeleerd, maar die standaardtalen zijn zelf het product van politieke beslissingen en machtsverhoudingen. Indien de geschiedenis anders had verlopen hadden wij misschien geen 'Algemeen Nederlands' gesproken maar 'Algemeen Nederduits' (of "diets" zoals het tot de middeleeuwen heette), want de 'afsplitsing' van het Nederlands van deze andere Germaanse

talengroep was een gevolg van eerder toevallige gebeurtenissen in de geschiedenis. Misschien hadden we, indien sommige dingen anders waren verlopen, nog steeds Keltisch gesproken. En indien bijvoorbeeld pakweg 'Arpitanië' ooit een land met eigen staat zou worden zou de standaardtaal die daar aan de schoolgaande jeugd wordt onderwezen niet meer Frans zijn maar Arpitaans, dat dan plots een 'echte taal' zou zijn. Het moge de lezer dus kortom duidelijk zijn dat wanneer we spreken over 'taal' of 'dialect', dat daar een hele geschiedenis achter ligt, die niet mag genegeerd worden.

Om toch duidelijkheid te scheppen...

Dit gezegd zijnde, kan er meestal wel een consensus gevormd worden. Een consensus die uiteraard ook in zekere mate arbitrair is, maar die het wel gemakkelijker maakt om duidelijkheid te scheppen wanneer we over een specifieke taal/dialect spreken. In deze artikelenreeks zullen we trachten zoveel mogelijk het uitgangspunt van de sprekers zélf volgen. Wij zullen bijvoorbeeld het Occitaans als één taal behandelen, daar de meeste Occitaans-sprekenden daar zelf van uitgaan. Het Waals zullen we ook als een aparte taal beschouwen, opnieuw omdat de meeste Waalstaligen dit zo aanvoelen. Waar de onduidelijkheid té groot wordt, zullen we de in taalkundige wetenschappelijke kringen bestaande theorieën presenteren en het subjectieve oordeel aan de lezer zelf overlaten.

Vanaf het volgende nummer van Horizontaal zullen we deze 'vergeten' talen van de Europese Unie onder de loep nemen. In elke aflevering zullen we een bepaalde taal of talengroep voorstellen en bekijken wat de huidige stand van zaken is en wat de mogelijkheden en gevaren voor het voortbestaan van deze taal zijn. We beginnen de reeks met de taalsituatie in eigen land en meer bepaald de 'minderheidstalen' die dit land telt zoals Waals, Luxemburgs, Picardisch en Limburgs.

Kevin De Laet

Wens... of eerder: wensdroom

In het artikel "De laatste wens" in Humo, zegt van professor Etienne Vermeersch:

> "(…) Mijn tweede grote project is eigenlijk niet zo moeilijk te realiseren, maar het zal er evenmin van komen: het introduceren van een kunstmatige internationale taal. Het probleem van het Esperanto is dat het geen internationale maar een Europese taal is. Het Esperanto heet *lingvo internacia*: daar staat al een l en een r in: Chinezen en Japanners kunnen die twee niet eens onderscheiden, en veel andere volkeren hebben veel moeite om de r uit te spreken.
> In een echte internationale taal moet je dus eerst een duidelijk stelsel van klanken opbouwen die door iedereen zonder moeite kunnen worden uitgesproken. Zo'n internationale taal zou door praktisch iedereen ter wereld in ongeveer één jaar tijd geleerd kunnen worden. De introductie ervan zou een on-voor-stel-bare vooruitgang betekenen, en zou ook tot gevolg hebben dat er niet langer één specifieke taal - en dus cultuur - de wereld domineert."

Het Esperanto verwijten maken omwille van, bijvoorbeeld een 'l' en een 'r' is wel makkelijk. Een *duidelijk stelsel van klanken opbouwen die door iedereen zonder moeite kunnen worden uitgesproken*, is heel wat moeilijker!

In het Nederlands zelf hebben we soms al verwarring aangezien de "i" uit sommige (Oost-) Vlaamse dialecten. Denk hierbij aan het woordje "vis", dat in Antwerpse oren eerder als "ves" [vès] klinkt. Mijn (uit Oost-Vlaanderen afkomstige) professor Scheikunde aan de unief van Antwerpen beweerde destijds dat "houd" een edel metaal was!! Dus we kunnen à la Vermeersch de 'l' en de 'r', de 'i' en de 'e', de 'g' en de 'h' maar best schrappen.

Zo is er een taal (Rotokas) met slechts 6 medeklinkers en 4 klinkers, en de talen Ubyx (Ubykh) en Arrernte (Aranda) hebben slechts 2 klinkers. Dus: schrappen maar weer!! Maar met deze logica komen we dus terug op zoiets als het *solresol*, de kunstmatige taal die slechts 7 lettergrepen kent, namelijk de muzieknoten "do re mi fa sol, …". Tegenstanders zullen er gegarandeerd zijn, bijvoorbeeld diegenen die onze "do re mi" aanduiden met C D E…

Vermeersch geeft gelukkig ook toe dat het er niet van zal komen, evenmin als zijn eerste project, wat over een wereldwijde geboortebeperking ging. Wat me dan ook niet verwondert…

Lode Van de Velde

PS: Ziehier het antwoord dat Germain Pirlot aan HUMO stuurde, ik weet echter niet of het gepubliceerd wordt.

Geachte,

Met veel aandacht heb ik het artikel over "de laatste wens van Prof. E. Vermeersch" gelezen. Volgens hem zou het Esperanto geen internationale taal zijn, want Chinezen en Japanners hebben problemen met de letters l en r. Het is mogelijk, maar dat probleem hebben ze ook met het Engels, dat ze moeten leren; niet waar?

Door het Esperanto heb ik veel contacten met Aziaten; ik heb ook mondelinge contacten in het Esperanto met Chinezen en Japanners gehad. Volgens hen, zijn die l en r niet zo'n groot probleem. Anderzijds is het Esperanto voor hen tien à twaalf keer gemakkelijker dan het Engels.

Prof . E.Vermeersch zou misschien deze sites moeten bezoeken :

Esperanto, a Western Language ?
http://www.geocities.com/c_piron/westernlanguage.html

Asie : anglais ou espéranto ? Quelques témoignages
http://claudepiron.free.fr/articlesenfrancais/easie.htm

Gedurende 5 jaar werkte Claude Piron bij de UNo in New York als vertaler-corrector voor het Engels, het Chinees, het Russisch en het Spaans < http://fr.wikipedia.org/wiki/Claude_Piron >.

Ik blijf tot uw beschikking voor eventuele contacten met Aziatische Esperantisten over dit probleem.

Met hoogachting,
Germain Pirlot

Letero de leganto

orizontaal

La libro pri Adèle Kamm, en bona stato, staras jam multajn jarojn en mia ŝranko. Efektive, unika estas ĝia ortografio el la kapo kaj mano de lingvisto. Lia vidpunkto (interalie ke la litero ‘k’ malbeligas la aspekton de teksto) estas tre subjektiva*. Certe la zamenhofa alfabeto estas la plej perfekta por nia lingvo, eĉ se oni ofte atakis kaj plu atakas iujn detalojn: ekzemple la neinternacian sonprezenton ‘ĵ’. Ĝi laŭforme bonege elvokas la prononcon de la franca vorto kaj krome montras la bildon de la sama en la angla.

Ĉu vi intencis nur mencii tiun apartan ortografion? Kiucele? Ĉu kiel kuriozaĵon? Alian kialon mi ne perceptas en via artikolo. Vi ja diras nenion pri la libro mem. Ĝia karaktero kaj enhavo restas mistero por la leganto de Horizontaal. Des pli ke vi etikedas ĝin ‘romano’, kion ĝi tute ne estas. Biografio, jes: cele konatigi la laŭdindan kuraĝon kaj optimismon de malsana virino.

Chris.

---

* Ĉu ‘cvin’ estas bela? Ĉu cv redonu la latinan qu? La helena ‘kaj’ skribiĝas per kappa, ne per latina c, kiu faras la etan montron ‘caj’. Oni ne povas troemfazi la geniecon de nia supersignita alfabeto, kvankam la aserto ‘unu litero = unu sono’ ne plene validas (komparu: centro/tsentro; kaĉo/ katŝo).

Uzi digramojn (ĉ, ĝ, ŝ, ts) kaj trigramojn (tŝ) por eviti supersignojn (ne vere malbelajn) ne taŭgas: tio kreas problemojn ĉe kunmetitaj vortoj (kiam la du konsonantoj kolizias) kaj ĉe divido de vortoj. Ekzemploj facile imageblas: senĉava, ciĉaro, kiŝasto, paĉoro, fluĝoro, kruĉoko (de hokkruco), negoĉulo, ŝpruĉoso, kuraĉelpo, boaĉerdo, ktp. Lacego: lat-sego; vicego: vit-sego.

Hond leert gebarentaal

Een Britse dierenorganisatie is bezig een dove hond gebarentaal aan te leren, omdat het dier anders weinig kans heeft om geadopteerd te worden. *(Het Nieuwsblad, 3.12.2008)*

Corpus gebarentaal

De Radboud Universiteit Nijmegen maakte een corpus van de Nederlandse gebarentaal, geen woordenboek, maar opnamen van gebaren. De verzameling bestaat uit 2300 filmpjes. *(Trouw, 13.12.2008, via Taalpost, http://www.ru.nl/actueel/persberichten/language studies/corpus nederlandse/)*

Referentiekader voor talen

Hoe vergelijk je het spreekniveau Engels van een Spanjaard met dat van een Deen? Hoe omschrijf je het gewenste schrijfniveau Nederlands in een vacature? Het Europese ReferentieKader voor Talen (ERK) biedt hiervoor een oplossing. De Antwerpse Plantijn-Hogeschool organiseerde op 5.2.2009 een ERK-symposium. *(www.plantijn.be/erk-symposium, via Taalpost)*

Cursisten leveren geld op

Buitenlanders die in Spanje Spaans komen leren leveren de Spaanse economie jaarlijks meer dan 460 miljoen euro op. Slechts 35 % betreft uitgaven voor de eigenlijke cursus; de rest gaat naar verblijfskosten en andere uitgaven. *(Frankfurter Allgemeine Zeitung, 31.12.2008)*

Brussel

„Franstalig Brussel is, op enkele germanisten na zoals Freddy Thielemans en Françoise Dupuis, quasi onbekwaam om in het Nederlands met de meerderheid van de Belgen, of in het Engels met de meerderheid van de Europeanen te communiceren”. *(Guido Ghekiere over de Brusselse politici, Brussel deze week, 8.1.2009)*

Korea

De Zuid-Koreaanse vliegtuigmaatschappij Korean Air had in de jaren 1990 zoveel ongevallen, dat het voorbestaan van de maatschappij in het gedrang kwam. Een oplossing kwam er door de piloten door een Amerikaanse firma te laten opleiden, die hen verplichtte onder elkaar Engels te spreken. Alleen zo konden de piloten zich bevrijden uit de strikte Koreaanse hiërarchie, die efficiënt communiceren onmogelijk maakte. *(Managementgoeroe Malcolm Gladwell in Der Spiegel, 3/2009, naar aanleiding van zijn boek „Uitblinkers, waarom sommige mensen succes hebben en andere niet”)*

Engels in het lager onderwijs

Ook in Duitsland wordt geëxperimenteerd met lessen Engels vanaf het begin van het lager onderwijs. Enkele universitaire onderzoekers (Heiner Böttger uit Eichstatt en Wolfgang Klein uit Nijmegen) hebben onderzocht wat dat oplevert in het middelbaar onderwijs. Het resultaat blijkt te verwaarlozen. Grootste oorzaak is de weinig doordachte invoering, waardoor leerlingen met heel verschillende kennisniveaus aan de cursus Engels in het middelbaar onderwijs beginnen. Het beste zou zijn meteen enkele vakken in het Engels te geven, maar daarvoor moeten eerst de onderwijzers opgeleid worden. *(Der Spiegel, 4/2009)*

Frans straks niet meer verplicht vanaf derde klas

Volgens een federale wet moet de andere landstaal in Brussel vanaf de derde klas gegeven worden. Volgens een decreet dat over enkele maanden moet goedgekeurd worden, zal die verplichting afgeschaft worden. De Vlaamse onderwijsminister is voor, Brusselse politici zijn sceptisch. De Raad van State moet nog advies geven. *(Brussel deze week, 22.2.2009)*

University of Brussels

De Vrije Universiteit Brussel wil voluit gaan voor een samenwerking met haar Franstalige zusteruniversiteit ULB én voor een stevige internationale poot, de University of Brussels. Daarvoor is het nodig om opleidingen volledig in het Engels aan te bieden. *(Paul De Knop, rector van de VUB, in Brussel deze week, 22.2.2009)*

Jeugdherbergen

In de regelgeving van de Vlaamse Gemeenschap wordt de term „jeugdherberg" vervangen door „hostel". *(Staatsblad, 27.1.2009, p. 5169)*

Gevangenen

Veertig procent van de gedetineerden kent geen Nederlands. Daarom stellen twee Open VLD'ers voor aan gevangenen die Nederlands leren een kleine vergoeding te geven, vergelijkbaar met wat betaald wordt voor de werkuren van gevangenen. Kennis van het Nederlands verhoogt hun kansen op de arbeidsmarkt na hun vrijlating. *(Het Nieuwsblad, 23.1.2009)*

Ondertiteling

Op zaterdag 31 januari 2009 vond in Antwerpen „De Grote Ontmoeting" plaats, een initiatief van het Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland *(www.cvn.be)*. Van de aanbevelingen die in de plenaire vergadering voorgelezen werden, was er één die algemeen applaus van het publiek kreeg: stop met de ondertiteling van Nederlandstalige programma's op de Vlaamse en Nederlandse televisie, of steek die in teletekst-pagina's, die de kijker kan gebruiken als hij het nodig vindt.

ESPERANTO

De Gaulle over Esperanto

In december 2008 werd *www.europena.eu* voorgesteld, een koepel-website voor allerlei gedigitaliseerde informatie. De site is al onmiddellijk bezweken onder de overrompelende belangstelling. In afwachting van krachtiger computers is er voorlopig een beperkte versie, waar ook al merkwaardige zaken te vinden zijn, bijvoorbeeld een meewarige uitspraak van de Franse president Charles De Gaulle over Esperanto en Volapük op *http://www.ina.fr/archivespourtous/index.php?vue=notice&id notice=I00012375*. Wat zou hij over Esperanto geweten hebben? Was het zomaar een terloopse opmerking (een „petite phrase", zoals in de commentaar bij het filmpje staat) of wist hij echt wat Esperanto was?

Reeks over tijdschriften

Het maandblad „La Ondo de Esperanto" zal tijdens het jaar 2009 zijn rubriek „Nia trezoro" wijden aan de belangrijkste Esperanto-tijdschriften. In het januarinummer werd „La Esperantisto" voorgesteld, het oudste Esperantotijdschrift. Eigenlijk had het in Rusland moeten uitgegeven worden (want daar woonde het merendeel van de lezers) maar Zamenhof kreeg er geen toelating voor en daarom werd uitgeweken naar Neurenberg. (*www.esperanto.org/Ondo/*)

Grammatica-controle

Op *http://www012.upp.so-net.ne.jp/klivo/gramatikilo/* kan men laten controleren of er fouten zitten in de grammatica van een Esperanto-tekst. Het programma bevindt zich nog in een experimentele fase en het zal wellicht pas over een jaar betrouwbaar zijn.

Boedhisme

Sinds enkele maanden is het Boedhisme in België officieel erkend als godsdienst. *www.ebudhano.cn* is een website in het Esperanto met uitgebreide informatie over het Boedhisme.

Leerstoel Interlingvistiek en Esperanto

Sinds 1998 bestaat aan de Universiteit van Amsterdam een bijzondere leerstoel Interlingvistiek en Esperanto. Deze leerstoel publiceert sinds eind 2008 een driemaandelijkse nieuwsbrief.
(*www.iei.nl*)

Tenzij anders vermeld zijn alle vergaderingen gratis en voor iedereen toegankelijk. Let wel dat de meeste activiteiten in het Esperanto doorgaan. Uiteraard zijn we steeds bereid geïnteresseerde bezoekers in het Nederlands te woord te staan.

ANTWERPEN – Groep "Esperanto-Antwerpen"

www.geocities.com/esperanto_antwerpen

Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.15 uur. Iedereen is welkom.

Elke vrijdagavond is er een bijeenkomst. Het programma zal tijdig verschijnen op volgende webstek: http://esperanto-antwerpen.weebly.com/

Voorlopig liggen volgende voordrachten vast:

vrijdag 6 maart:
Jorge Montanari uit Argentinië geeft voordracht over nanotechnologie/nanogeneeskunde

vrijdag 13 maart:
conversatieronde

vrijdag 20 maart:
Anna Löwenstein uit Italië stelt haar nieuw boek voor: "Morto de artisto"

BRUGGE - Paco kaj Justeco

La 14an de marto komenciĝos kurso por komencintoj, gvidota de Johan Van Eenoo. La kurso daŭros 10 lecionojn, kaj ne okazos dum ferio kaj je Malferma Tago.

La planita vizito al la ekspozicio "Karel de Stoute" havas grandan sukceson, tiom grandan, ke ni devos viziti ĝin en du grupoj. Inter la du vizitoj tiuj kiuj volas, povas kune manĝi. La aliĝintoj persone ricevos detalan programon, sed povas kun demandoj kontakti Heidi Goes, heidi.goes#gmail.com aŭ 05/675178.

BRUSSEL – Esperantista Brusela Grupo

http://users.belgacom.net/EBG

Opgelet: nieuwe vergaderplaats: gebouw Van Maerlant, op de hoek van de gelijknamige straat en de Belliard-straat, tegenover het Leopoldpark, dicht bij metrostation Maelbeek. Aangezien dit gebouw tot de Europese Instellingen behoort, is er een vrij strenge controle. Bezoekers gelieven zich op voorhand aan te melden.

Info: Hélène Falk, Eikenlaan 7, 1640 Sint-Genesius-Rode, tel.: 02 358 42 14, helene.falk#skynet.be

KALMTHOUT - La Erikejo

http://users.telenet.be/La.Erikejo/Index.htm

Bijeenkomsten vinden telkens plaats vanaf 20 uur in het Parochiecentrum van Heide (naast de kerk, vlakbij het NMBS-station Heide) tenzij anders vermeld.

Donderdag 26 maart:
Maria Wils spreek over Stijn Streuvels (leven en werken)

KAPELLE – Esperanto-Grupo "Meza Zelando"

Voor onze avonden, de laatste vrijdag van de maand om 19.30 u., worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Inlichtingen over programma en plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (0113) 34 15 63 of Rie en Kees Dentz, tel.: (0118) 61 48 34.

KORTRIJK – ROESELARE – TIELT
Koninklijke Esperantogroep La Konkordo

esperanto.kortrijk#esperantoland.org

LEUVEN - Esperanto 3000

http://www.esperanto.be/esperanto3000

Zoals steeds gaan al onze activiteiten door in het Cultureel Centrum, Brusselsestraat 63, Leuven.
Info: Roger Goris, Rue Ménadastraat 44,

1320, Hamme-Mille, tel.: 010 86 01 12.
rogergoris#versateladsl.be

Woensdag 11 maart: Vespero 3000: Het Arabisch
Woensdag 8 april: Vespero 3000: Voordracht

OOSTENDE - La Konko

Alle activiteiten gaan door in de Vercamers-school, Northlaan 14 te Oostende. Meer info : Marc Cuffez, voorzitter via 0486 362365 of marc.cuffez#telenet.be; Flory Witdoeckt, onder-voorzitter via 059 702914 of flory2#witdoeckt.be

- Cursus voor gevorderden onder leiding van Germain Pirlot : elke maandag 14u30 - 16u30

- Conversatie-avond voor gevorderden onder leiding van Marc Cuffez : op woensdagen : 11 en 25 maart, 8 en 22 april : 19u - 21u

Vrijdag 24 april om 19u :
Filmavond over Corfu en IJsland. Plaats : Conferentiezaal Stadhuis - gratis toegang

Woensdag 29 april om 19u :
Vergadering bestuur La Konko

TIENEN – La Hirundo

http://home.tiscali.be/lahirundo/

I*nfo:* Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen.
Tel en fax: 016 / 81 52 46,
e-post: bert.boon#skynet.be

GENT – La Progreso

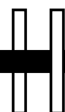
http://www.esperanto.be/gent

Vrijdag 24 april:
Monique Caestecker bezocht “Albanië, een mysterieus land in overgang” en zal hierover een boeiend verslag brengen.

Zaterdag 30 mei:
onze jaarlijkse zoektocht door Gent. Hou deze datum alvast vrij.

audringje

Zaterdag 30 mei: jaarlijkse zoektocht door Gent.

Contactadressen in Vlaanderen

ANTWERPEN *Esperanto-Antwerpen*, p/a Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00, E-post: esperanto-antwerpen#esperanto.be
BRUGGE *Paco kaj justeco*, Heidi Goes, Assebroeklaan 2, 8310 Brugge, tel. (0)50 675178 , heidi.goes#gmail.com
BRUSSEL H. Falck, Eikenlaan 7, 1640 St.-Genesius-Rode, tel. 02 358 42 14, E-post: helene.falk#skynet.be
GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77, E-post: gent#esperanto.be
KALMTHOUT *La Erikejo*, Mireille Smet-Storms op 03 666 83 19 of via mireillestorms#hotmail.com
KORTRIJK *La Konkordo* P. Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30. E-post: esperanto.kortrijk#esperantoland.org
- Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96.
LEUVEN *Esperanto 3000* Roger Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: 010 86 01 12. E-post: rogergoris#versateladsl.be.
LIMBURG *Limburgse Esperantovereniging* H. Schutters, Panhovenstraat 10, 3930 Peer, tel.: 011 63 55 92. E-post: henri.schutters#skynet.be.
LONDERZEEL Frederik Van den Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65. E-post: comite.jean.pain#skynet.be.
OOSTENDE *La Konko* Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, 8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65 (gsm)
ROESELARE / TIELT zie KORTRIJK
TIENEN *La Hirundo* B. Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen, tel.: 016 81 52 46, e-post: bert.boon#skynet.be.
TURNHOUT Daniel Van Herpe, Koningin Fabiolalaan 2, 2360 Oud-Turnhout, tel.+fax: 014 45 13 29. E-post:dan.vanherpe#pandora.be

Contactadressen in Nederland

ALKMAAR Joh.Heijstra, Breedelaan 69, 1851 MB Heiloo, tel.(072)5332344.
ALMELO G.C.A.M. Dercks, Molenstraat 20, 7607 AL Almelo. Tel. 0546 819403.
APELDOORN: Mevr. A. Schouten, Dintel 20, 733 MC Apeldoorn. Tel. 055 5332923.
BEVERWIJK *Stelrondo* R. Moerbeek, Zwaansmeerstraat 48, NL-1946 AE Beverwijk, tel.: (0251) 23 10 79.
DEN HAAG *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77.
DEN HELDER *Esperanto-klubo Den Helder* , Kruiszwin 1205, NL-1780 LE Den Helder.
DEVENTER zie ALMELO.
EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 211 41 62.
ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtestraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 433 26 40.
GRONINGEN *Esperantocentrum*, T.W.S. Mansholtstraat 25, NL-9728 MC Groningen, tel.: (050) 527 45 72 of (059) 849 14 88.
HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 524 57 13.
HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (0492) 54 44 72.
'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.
HILVERSUM A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 624 33 20.
KAPELLE Zelanda Esperanto-grupo Sally en Dies Krombeen, Vijverstraat 3, NL-4421 AW Kapelle, tel.: (0113) 34 15 63 of (0118) 61 48 34.
LEIDSCHENDAM-VOORBURG: M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel.: (070) 38635 29. E-post: marjet.erasmus#zonnet.nl
ROTTERDAM *Merkurio* P. Schuil, Park Vossendijk 331, 3192 XG Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.
TANEF/*La Migranto* Aad Demmendaal-o/d Brouw, Boekenrode 11, NL-3085 JA Rotterdam. E-post:a.m.demmendaal#planet.nl.
TERNEUZEN Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.
VOORBURG: zie Esperantogroep LEIDSCHENDAM-VOORBURG
WIJLRE Esperantogrupo Marnolando, Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (043) 450 12 48.
ZAANDAM Esperantocentrum PB 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 616 69 31.
ZEEUWS-VLAANDEREN: Det Koning, van Speykstraat 19, 4535 BN Terneuzen, tel.: 0115 – 694 670, E-post: det#digitalplaygrounds.com

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra EsperantoLigo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00, Fax.: 03 234 54 33. Epost: info#fel.esperanto.be. Internet: www.esperanto.be
Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging / Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00 Epost: fleja#esperanto.be.
ILEI-Belgio: Iwona Kocieba, Graaf de Fienneslaan 54, BE-2650 Edegem, iwona.kocieba#telenet.be
Esperanto Scoutsvereniging/Skolta EsperantoLigo (SEL) Stein Hautekees, St Gillisplein,17 B-3300 Kumtich- Tienen, stein.hautekees#advalvas.be Zie ook: www.lahirundo.yucom.be
Association pour l'Esperanto, p/a Marcel Delforge, rue des Glacières 16, B6001 Charleroi (Marcinelle). Tel.: + fax: 071 43 14 13. Epost: mardelforge#brutele.be.
Belga Esperanto Fervojista Asocio (Spoorwegesperantisten), Lucien De Sutter, Frère Orbanstraat 210, 8400 Oostende. Tel:059 50 18 25.
EsperantoNederland, Tulpstraat 110, 2841 AE Moordrecht (Nederland), Tel.: 0182-374058, E-post: sekretario#esperanto-nederland.nl.
Hoofdkantoor van de Esperanto WereldVereniging/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL3015 BJ Rotterdam, tel.: 00 31 10 436 10 44. Epost: uea#inter.nl.net.

Bestuursleden van FEL

Voorzitter:	Lode Van de Velde, Hof Van Tichelen 20/3, 2020 Antwerpen, 03/899.08.73, lodchjo#yahoo.com
Ondervoorz.:	Flory Witdoeckt, Wapenplein 17 - 8, 8400 Oostende, 059/70.29.14, flory#witdoeckt.be
Penningm.:	Helena Van der Steen, Turnhoutsebaan 459, 2140 Borgerhout, h.vdsteen#scarlet.be
Secretaris:	Kevin De Laet, Muizenstraat 5/3, 2060 Antwerpen, KevinDL#hotmail.com
Bestuurslid:	Walter Vandenkieboom, Wapenplein 17 - 8,, 8400 Oostende, 059/70.29.14
Bestuurslid:	Bart Demeyere, Albert Dyserynckstraat 28, 8200 Brugge bart.demeyere#esperanto.be
Bestuurslid:	Yves Nevelsteen, Koning Albertlaan 147, 9000 Gent. Tel. 09/3307156, yves.nevelsteen#telenet.be

ISSN-0772-540 X Afgiftekantoor Antwerpen X
Tweemaandelijks tijdschrift

Universala Kongreso 1933

La Asocio

Finfine firmfundamenta historio!

Doktoro Ziko Van Dijk pretigis Esperantan libron, 304-paĝan. Ĝi ne estas "plena historio de Esperanto", sed tamen de la plej grava parto de ĝi, nome la historio, sub la ombrelo de UEA. Kaj nepre estas vere la unua nia historio, kiu havas firman sciencan bazon. Ziko funde esploris ĉiujn gravajn dokumentojn en la Centra Oficejo, kaj ne nur tiujn dokumentojn, sed ankaŭ multajn kiujn li ricevis de aliaj instancoj. Granda avantaĝo estas ke en multaj "historietoj" ambaŭ partioj povis konigi siajn argumentojn, kiuj ofte ne estas troveblaj en nia gazetaro! Ĉe konfliktoj en nia asocio ja tre ofte okazas ke unu en la koncernataj partioj estas buŝumita, pro manko de diskoniga organo!

Kiu volas paroli pri Esperanto-historio, kaj ne nur klaĉi "el la nuko", nepre bezonas seriozan studadon de tiu ĉi monumenta verko.

(pds)

Paĝoj: 302 • Formato: 135 x 205 mm • ISBN: 978-90-77066-37-9 • Formo: kudre bindita
Prezo: 24 € + afranko (ĉe FEL rabato de 33 % ekde 3 ekzempleroj)
www.retbutiko.net • retbutiko#fel.esperanto.be